TSUE

# YASHIL

## IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

# GREEN ECONOMY AND DEVELOPMENT

*Social, Economic, Technological, Scientific and Popular Science Journal*

2026-YIL / NOYABR / 11-SON, II-QISM



ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

*Elektron nashr. 2026-yil, noyabr.*
*II-qism*

**Bosh muharrir:**
**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich**

**Bosh muharrir o‘rinbosari:**
**Karimov Norboy G‘aniyevich**

**Muharrir:**
**Qurbonov Sherzod Ismatillayevich**

**Tahrir hay’ati:**
**Salimov Oqil Umrzoqovich,** O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
**Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich,** O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich,** texnika fanlari doktori (DSc), professor
**Rae Kvon Chung,** Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
**Osman Mesten,** Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
**Axmedov Durbek Kudratillayevich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Axmedov Sayfullo Normatovich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Kalonov Muxiddin Baxritdinovich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Siddiqova Sadoqat G‘afforovna,** pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
**Xudoyqulov Sadirdin Karimovich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Maxmudov Nosir,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Yuldashev Mutallib Ibragimovich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Samadov Asqarjon Nishonovich,** iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
**Slizovskiy Dimitriy Yegorovich,** texnika fanlari doktori (DSc), professor
**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Axmedov Ikrom Akramovich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Hakimov Nazar Hakimovich,** falsafa fanlari doktori (DSc), professor
**Musayeva Shoira Azimovna,** iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
**Ali Konak (Ali Ko‘nak),** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
**Cham Tat Huei,** falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
**Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li,** iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
**Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li,** O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
**Utayev Uktam Choriyevich,** Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
**Ochilov Farkhod,** O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
**Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich,** iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
**Axmedov Javohir Jamolovich,** iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
**Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li,** texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
**Bobobekov Ergash Abdumalikovich,** iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
**Djudi Smetana,** pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
**Krissi Lyuis,** pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
**Glazova Marina Viktorovna,** Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
**Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi,** iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
**Sevil Piriyeva Karaman,** falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
**Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li,** TDIU katta o‘qituvchisi
**Golisheva Yelena Vyacheslavovna,** Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
**Abdikarimova Dinara Rustamxanovna,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Ikramov Murod Akramovich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Nazarova Ra’no Rustamovna,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**Editorial board:**
**Salimov Okil Umrzokovich,** Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
**Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich,** Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
**Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich,** Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
**Rae Kwon Chung, South Korea,** Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
**Osman Mesten,** Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
**Akhmedov Durbek Kudratillayevich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Akhmedov Sayfullo Normatovich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Siddikova Sadokat Gafforovna,** Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
**Khudoykulov Sadirdin Karimovich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Makhmudov Nosir,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Yuldashev Mutallib Ibragimovich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Samadov Askarjon Nishonovich,** Candidate of Economic Sciences, Professor
**Slizovskiy Dmitriy Yegorovich,** Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
**Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Akhmedov Ikrom Akramovich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Eshtayev Alisher Abduganiyevich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Khakimov Nazar Khakimovich,** Doctor of Philosophy (DSc), Professor
**Musayeva Shoira Azimovna,** Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
**Ali Konak,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
**Cham Tat Huei,** Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
**Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli,** Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
**Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli,** Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
**Utayev Uktam Choriyevich,** Deputy Prosecutor of Anijan Region
**Ochilov Farkhod,** Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
**Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich,** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
**Akhmedov Javokhir Jamolovich,** Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
**Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli,** Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
**Bobobekov Ergash Abdumalikovich,** Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
**Judi Smetana,** Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
**Chrissy Lewis,** Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
**Glazova Marina Victorovna,** Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
**Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi,** Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
**Sevil Piriyeva Karaman,** Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
**Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli,** Senior lecturer at TSUI
**Golisheva Yelena Vyacheslavovna,** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
**Abdikarimova Dinara Rustamxanovna,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Ikramov Murod Akramovich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Nazarova Ra'no Rustamovna,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
**Berkinov Bazarbay,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Po‘latov Baxtiyor Alimovich,** texnika fanlari doktori (DSc), professor
**Aliyev Bekdavlat Aliyevich,** falsafa fanlari doktori (DSc), professor
**Isakov Janabay Yakubbayevich,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
**Rustamov Ilhomiddin,** iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
**Hakimov Ziyodulla Ahmadovich,** iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
**Kamilova Iroda Xusniddinovna,** iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
**G‘afurov Doniyor Orifovich,** pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
**Fayziyev Oybek Raximovich,** iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
**Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich,** iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
**Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi,** iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
**Babayeva Zuhra Yuldashevna,** mustaqil tadqiqotchi
**Komilova Nilufar Karshiboyevna,** Geografiya fanlari doktori, professori
**Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
**Zebo Kuldasheva,** iqtisodiyot fanlari doktori (DSc ), dotsent
**Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich,** katta o‘qituvchi (PhD)

Board of Experts:
**Berkinov Bazarbay,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Pulatov Bakhtiyor Alimovich,** Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
**Aliyev Bekdavlat Aliyevich,** Doctor of Philosophy (DSc), Professor
**Isakov Janabay Yakubbayevich,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
**Rustamov Ilkhomiddin,** Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
**Khakimov Ziyodulla Akhmadovich,** Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
**Kamilova Iroda Khusniddinovna,** Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
**Gafurov Doniyor Orifovich,** Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
**Fayziyev Oybek Rakhimovich,** Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
**Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich,** Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
**Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna,** Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
**Babayeva Zuhra Yuldashevna,** Independent Researcher
**Komilova Nilufar Karshiboyevna,** Doctor of Geographical Sciences, Professor
**Umirzokov Jasur Artiqboy ugli,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
**Zebo Kuldasheva,** Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
**Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich,** Senior Lecturer (PhD)

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

# MUNDARIJA

PAXTA-TÖQIMAÇILIK KLASTERLARI KORXONALARINING EKSPORT SALOHIYATINI OŞIRIŞDA DAVLAT KÖMAGINI TABAQALAŞTIRIŞ MEXANIZMLARI....14
**Abduğayurova Xurşidaxon Jamolddin qizi**
SANOAT KORXONASINING RISKLARGA ÇIDAMLILIGINI QÖŞMA STRESS-TEST ORQALI BAHOLAŞ....25
**Iminova Nargizaxon Akramovna**
NEFT-GAZ SANOATIDA RESURSLARDAN OQILONA FOYDALANIŞ VA YAŞIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANIŞNI TA'MINLAŞ....34
**Taraxtiyeva Gulmira Kulbayevna**
TIJORAT BANKLARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILIŞNING XORIJIY TAJRIBASI: KOREYA RESPUBLIKASI TAJRIBASI VA UNI ÖZBEKISTONDA QÖLLAŞ IMKONIYATLARI....38
**Nabiyev Saidaxrorxon Dilmurod öğli**
RAQAMLI PLATFORMALARGA HUDUDIY KIRIŞ IMKONI: UMUMIY OQIM VA TENGLIK ÖRTASIDAGI TANLOV....43
**Abdullayev Ilğor Abduraxmanoviç**
VALYUTA TUŞUMLARI MANBALARI VA ULARDAN FOYDALANIŞ MUTANOSIBLIGINI BAHOLAŞ....49
**Norbayeva Muxlisa Akram qizi**
ISLOMIY MOLIYALAŞTIRIŞNI JORIY ETIŞNING ÖZBEKISTON TIJORAT BANKLARI RISKLARI VA LIKVIDLIGIGA TA'SIRI: «TRASTBANK» VA «AGROBANK» MISOLIDA....53
**Ruzimov Ixtiyor Baxtiyoroviç**
ИНДИКАТИВНАЯ ОЦЕНКА УРОВНЯ И ДИНАМИКИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ....60
**Нигматуллаева Гулчехра Нуруллаевна**
SANOAT TARMOQLARIDA MEHNAT UNUMDORLIGINI OŞIRIŞ OMILLARI TAHLILI (ÖZBEKISTON MISOLIDA)....65
**Ismoilova Dilfuza Ibodullayevna**
**Abdullayev Xurşid Abdinazar öğli**
GLOBAL QAYTA SUĞURTA BOZORI INTEGRATSIYALAŞUVI ŞAROITIDA ÖZBEKISTON QAYTA SUĞURTA TIZIMINI RIVOJLANTIRIŞ....74
**Sultanov Javohir Baxrom öğli**
STRATEGIK BOŞQARUV NAZARIYASINING EVOLYUTSIYASI VA UNING OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA QÖLLANILIŞ XUSUSIYATLARI....80
**X. X. Xakimova**
MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQARORLAŞTIRIŞDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETIŞ YÖLLARI VA INSON KAPITALINING ÖRNI....86
**Yusubov In'omjon Ikram oğli**
ENGAGING THE YOUNG GENERATION IN ENTREPRENEURSHIP AS A KEY DRIVER OF ECONOMIC DEVELOPMENT....93
**Jurayeva Nozima Baxriddin qizi**
HUDUDLARNI IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA INTEGRALLAŞGAN MARKETING KOMMUNIKATSIYALARI SAMARADORLIGINI BAHOLAŞ: ÖZBEKISTON HUDUDLARI TAHLILI....100
**Muxsinov Bekzod Toxiroviç**
QAŞQADARYO VILOYATI AHOLISI ÖRTASIDA KAMBAĞALLIKNING KELIB ÇIQIŞ SABABLARI....106
**Xuşvaqov Anvar Boqiyeviç**
РОЛЬ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫХ СТРУКТУР В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ....111
**Камилова Севара Анваровна**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MINTAQA IQTISODIYOTINI INNOVATSION RIVOJLANTIRIŞDA XORIJIY INVESTITSIYALARDAN SAMARALI FOYDALANIŞNING EKONOMETRIK MODELLARI (QAŞQADARYO VILOYATI MISOLIDA) ..... 116
**Böriyev Sardor Noroviç**
MINTAQAVIY IQTISODIY ÖSIŞNI TA'MINLAŞDA SANOAT VA XIZMATLAR SOHASI INTEGRATSIYASINING TAŞKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI ..... 123
**Norova Salomat Yusupovna**
SANOATDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANIŞ VA IQTISODIY ÖSIŞ ÖRTASIDAGI MUVOZANAT ..... 130
**Kenjayev Mirjalol Erkinjanoviç**
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА И ЭКСПОРТНАЯ ДИНАМИКА УЗБЕКИСТАНА: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МОДЕЛИ ARDL ..... 137
**Мунира Турдибаева**
HUDUDIY YENGIL SANOAT KORXONALARINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DARAJASINI INTEGRAL BAHOLASH (BUXORO VILOYATI TO'QIMACHILIK KORXONALARI MISOLIDA) ..... 146
**Axmedova Dilfuza Nuriddinovna**
RAQAMLAŞTIRIŞ ASOSIDA YAŞIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRIŞ AMALIYOTINI TAKOMILLAŞTIRIŞ ..... 153
**Raxmonov Azizjon Sadullayeviç**
İNVESTİTSİYALARDAN FOYDALANİŞ SAMARADORLİGİNİ OŞİRİŞNİNG TAŞKİLİY-İQTİSODİY MEXANİZMLARİ ..... 160
**Kamilov Dilşod Töyçi oğli**
TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNING XALQARO STANDARTLARINI JORIY ETILIŞ MASALALARI ..... 166
**Samatov Saidjon Alimoviç**
AHOLINING TADBIRKORLIK QOBILIYATI RIVOJLANIŞINING EKSTENSIV VA INTENSIV ŞAKLLARI: ÖZBEKISTON HUDUDLARI MISOLIDA ..... 172
**Suvpölatov Ozodjon Alijon öğli**
JAHON IQTISODIYOTIDA GLOBALLAŞUV ŞAROITIDA YAŞIL IQTISODIYOTNING ÖRNI ..... 177
**Gafurov Anvar Bazarbayeviç**
RESOURCE-EFFICIENT AND DIGITAL ECONOMIC MODELS FOR ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN INDUSTRIAL SECTORS: A CONCEPTUAL AND COMPARATIVE ANALYSIS ..... 182
**Khusanov Durbek Nishonovich**
DEBITORLIK QARZLARI HISOBI VA AUDITI BÖYIÇA ILĞOR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANIŞ IMKONIYATLARI ..... 189
**Normöminova Dilorom Umar qizi**
LOYİHALARNİ İŞLAB ÇİQİŞ VA BOŞQARİŞNİNG TAŞKİLİY-İQTİSODİY MEXANİZMLARİ: REJALAŞTİRİŞ, RESURSLARNİ TAQSİMLAŞ VA AMALGA OŞİRİŞ SAMARADORLİGİNİ OŞİRİŞ YÖLLARİ ..... 192
**Narmurodova Fotima Kenjayevna**
**Raxmonova Sabina Navrözovna**
**Togayev Salim Sobirovich**
GLOBAL NOANİQLİK ŞAROİTİDA ÖZBEKİSTONDA MAKROİQTİSODİY BARQARORLİKNİ TA'MİNLAŞ: İNFLYATSİYA, PUL-KREDİT SİYOSATİ VA TAŞQİ SEKTOR OMİLLARİ ..... 196
**Yokubjanov Doniyor İslom öğli**
NOTARIF ÇORALARNING DAVLAT BUDJETI DAROMADLARIGA TA'SIRINING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI ..... 203
**Murtozov Bexruz Sodiq öğli**
ТРАНСФОРМАЦИЯ АВТОМОБИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ КИТАЯ: ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ И ВОЗМОЖНОСТИ ПРОМЫШЛЕННОЙ ПОЛИТИКИ УЗБЕКИСТАНА ..... 207
**Хидоятов Даврон Абдулпаттахович**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

OILAVIY MAKTABGAÇA TA'LIM XIZMATLARI MARKETINGINI FRANÇAYZING ASOSIDA RIVOJLANTIRIŞNING TAŞKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA) ..... 214
**Mamanazarova Sohiba Abduğaniyevna**
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ ПРОЦЕССОМ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА ..... 221
**Абдурашидова Марина Саратовна**
ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ УЗБЕКИСТАНА ..... 227
**Жураева Нодирахон Фузулий кизи**
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA ASOSIY VOSITALAR HISOBINI MHXSGA MUVOFIQ TAKOMILLAŞTIRIŞ ..... 234
**Ergashev Shoxrux Vosiljon öğli**
ÖZBEKISTONDA QIŞLOQ XOTIN-QIZLARINING AGRAR OZIQ-OVQAT QIYMAT ZANJIRIDAGI IŞTIROKINI ELEKTRON TIJORAT ORQALI RIVOJLANTIRIŞ ..... 241
**Aşirova Madina Kuçkarovna**
**Taşibaeva Aygul Erkebaevna**
**Sagindikova Şaxsanem Rustembay qizi**
MEHMONXONALARNING TURLARI VA ÖZIGA XOS XUSUSIYATLARI ..... 248
**Toşpulatova Şaxnoza Şomuratovna**
ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА: ИНТЕГРАЦИЯ ОЦЕНКИ ЛИКВИДНОСТИ И ФИНАНСОВЫХ РИСКОВ В КАЗАХСТАНЕ ..... 252
**Абуова Набира Жанжайханқызы**
**Таяуова Гулжанат Жубатхановна**
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH OMILLARINING EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZ QIYMATLARINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI ..... 259
**Abdikarimova Zilola Baxramovna**
TADBIRKORLIKNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA BIZNES MODELNING AHAMIYATI: NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI VA TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ..... 266
**Bibisara Abibullaevna Erejepova**
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLAŞNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ ..... 274
**Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyeviç**
SAMARQAND VILOYATIDA TRANSPORT XIZMATLARI HAJMI, YUK VA YÖLOVÇI TAŞIŞ KÖRSATKIÇLARINING DINAMIK TAHLILI ..... 277
**Şadiyeva Gulnora Mardiyevna**
**Yaraşov Şerzodjon Şavkatoviç**
JAHONDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYAVIY INVESTITSIYALARNI JALB QILIŞ MEXANIZMLARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ YÖLLARI ..... 284
**Primova Dilafruz Tölqinovna**

# JAHONDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MOLIYAVIY INVESTITSIYALARNI JALB QILIŞ MEXANIZMLARINI TAKOMILLAŞTIRIŞ YÖLLARI

**Primova Dilafruz Tölqinovna**
**Toşkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvçisi**

**Annotatsiya.** Maqolada jahonda tijorat banklari tomonidan moliyaviy investitsiyalarni jalb qiliş mexanizmlarini takomillaştiriş masalalari örganiladi. Tadqiqotning maqsadi xalqaro investitsiya muhitidagi özgarişlarni banklarning resurs jalb qiliş qarorlari bilan boğlaş va amaliy takliflar işlab çiqişdan iborat. Axborot bazasi UNCTADning *World Investment Report 2025* hisoboti hamda moliyaviy vositaçilikka oid ilmiy va institutsional manbalar asosida şakllantirildi. Qiyosiy tahlil, statistik guruhlaş va şartli xarajatlar ssenariysi qöllanildi. Töğridan-töğri xorijiy investitsiyalar, obligatsiya emissiyasi va loyihaviy moliyalaştiriş körsatkiçlarining iqtisodiy mazmuni özaro farqlandi. Bank resurslari qiymatini xedjirlaş, emissiya va likvidlik xarajatlarini hisobga olgan holda baholaş taklif qilindi. Ilmiy natija sifatida resurslar manbasi, loyihaning pul oqimi va risklarni taqsimlaşni muvofiqlaştiruvçi taşkiliy yondaşuv işlab çiqildi. Takliflarning qöllanişi bankning institutsional tayyorgarligi va bozor şaroitlariga bağliq ekani asoslandi.

**Kalit sözlar:** tijorat banklari, moliyaviy investitsiyalar, kapital bozori, yaşil obligatsiyalar, aralaş moliyalaştiriş, raqamli platforma, likvidlik riski, UNCTAD.

**Abstract.** This article examines ways to improve mechanisms for attracting financial investment by commercial banks worldwide. The study aims to link changes in the international investment environment to banks' funding decisions and to develop practical recommendations. The information base was compiled from UNCTAD's *World Investment Report 2025* and academic and institutional sources on financial intermediation. Comparative analysis, statistical grouping, and an illustrative funding-cost scenario were employed. The economic characteristics of foreign direct investment, bond issuance, and project finance indicators were distinguished. An approach to assessing banks' funding costs that incorporates hedging, issuance, and liquidity expenses was proposed. As a research outcome, an organisational approach was developed to coordinate funding sources, project cash flows, and risk allocation. The applicability of the proposed measures was shown to depend on banks' institutional readiness and market conditions.

**Keywords:** commercial banks, financial investment, capital market, green bonds, blended finance, digital platform, liquidity risk, UNCTAD.

**Аннотация.** В статье рассматриваются вопросы совершенствования механизмов привлечения финансовых инвестиций коммерческими банками в мировой экономике. Цель исследования заключается в установлении взаимосвязи между изменениями международной инвестиционной среды и решениями банков по привлечению финансовых ресурсов, а также в разработке практических рекомендаций. Информационную базу исследования составили доклад UNCTAD *World Investment Report 2025*, а также научные и институциональные источники по вопросам финансового посредничества. Применены методы сравнительного анализа, статистической группировки и условного сценарного расчёта стоимости финансирования. Разграничено экономическое содержание показателей прямых иностранных инвестиций, эмиссии облигаций и проектного финансирования. Предложен подход к оценке стоимости привлекаемых банками ресурсов с учётом расходов на хеджирование, эмиссию и поддержание ликвидности. В качестве научного результата разработан организационный подход, обеспечивающий согласование источников финансирования, денежных потоков проектов и распределения рисков. Обосновано, что применимость предложенных мер зависит от институциональной готовности банков и рыночных условий.

**Ключевые слова:** коммерческие банки, финансовые инвестиции, рынок капитала, зелёные облигации, смешанное финансирование, цифровая платформа, риск ликвидности, UNCTAD.

## KIRIŞ

Kapital harakatining beqarorlaşuvi banklardan jalb qilinadigan resurslar muddatini, valyutasini va qiymatini boşqarişni talab etadi. Investitsiya jalb qiliş mexanizmi investorni tanlaş, mablağni joylaştiriş va uning qaytarilişini kuzatiş jarayonlarini qamrab oladi.

UNCTAD (2025) [17, 5–7-b.] xalqaro investitsiyalar hajmi bilan ularning işlab çiqarişga yönalişi örtasidagi tafovutni körsatadi. Banklar mazkur jarayonda kapital ta'minotçisi, emitent va loyiha taşabbuskorlarini investorlar bilan boğlovçi vositaçi sifatida qatnaşadi.

Maqolada bank kapitali, qarz instrumentlari va loyihalarga resurs safarbar etiş örganiladi. Depozitlar bank resursi bölsa-da, barça depozit va kredit oqimlari portfel yoki töğridan-töğri xorijiy investitsiya hisoblanmaydi.

Tadqiqotning maqsadi global tendensiyalar asosida banklarning resurs jalb qiliş mexanizmlarini takomillaştirişdir. Asosiy tadqiqot savoli: investorlar doirasini kengaytirişda resurslarning töliq qiymati va qayta moliyalaştiriş riski qanday boşqariladi?

## MAVZUGA OID ADABIYOTLAR ŞARHI

Nazariy asoslar quyidagi ön nafar olim qaraşlari orqali yoritiladi. Fikrlar mazmunan bayon etilgan; ularning bank amaliyotiga tatbiqi tadqiqot talqinidir.

George A. Akerlof (1970) [1] sifat haqidagi axborot tomonlar örtasida teng taqsimlanmaganda salbiy tanlov yuzaga kelişi va bozor hajmi qisqarişi mumkinligini körsatadi. Uşbu yondaşuvdan kelib çiqib, bankning auditdan ötgan hisoboti va aktivlar sifati haqidagi oşkora ma'lumot investorlar uçun noaniqlikni kamaytiruvçi vosita sifatida baholanadi.

Douglas W. Diamond (1984) [5] bankni qarz oluvçilarni kuzatiş vakolati berilgan vositaçi sifatida izohlaydi; diversifikatsiya delegatsiyalangan monitoring xarajatlarini kamaytiradi. Bundan bankning loyiha ekspertizasi va monitoring salohiyatini investorga körsatiş mablağ jalb qiliş taklifini asoslaydi, degan amaliy xulosa çiqariladi.

Philip H. Dybvigning Diamond bilan hamkorlikdagi tadqiqotida banklar omonatçining likvidlik ehtiyoji bilan uzoq muddatli investitsiyalarni muvofiqlaştirişi, biroq bunday tuzilma ommaviy mablağ yeçib olişga zaif bölişi asoslangan (Diamond & Dybvig, 1983) [6]. Bu qaraş resurs jalb qilişda muddatlar muvofiqligi va likvidlik zaxirasini birgalikda baholaşni talab qiladi.

Joseph E. Stiglitzning Andrew Weiss bilan hammualliflikdagi modelida foiz stavkasining oşişi qarz oluvçilar tarkibi va xatti-harakatini özgartirib, kredit çeklanişiga olib kelişi mumkin (Stiglitz & Weiss, 1981) [16]. Mazkur nazariya bank resurslari narxini bevosita izohlamaydi; u moliyalaştirişni kengaytirişda narxga qöşimça ravişda axborot va rağbatlarni tekşiriş zaruratini asoslaydi.

Ben S. Bernanke (1983) [4] moliyaviy inqiroz kredit taqsimoti samaradorligini pasaytirişi, uning narxini oşirişi va iqtisodiy faollikni susaytirişini körsatadi. Tadqiqot talqiniga köra, investitsiya jalb qiliş jarayoni bankning mavjud qarzdorlar haqidagi ma'lumotini, mijozlar bilan aloqalarini va vositaçilik salohiyatini saqlaş strategiyasi bilan uyğunlaştirilişi kerak.

Harry Markowitz (1952) [11] portfel tanlovida kutilayotgan daromad va daromadlar dispersiyasini birgalikda baholaşni taklif etadi; aktivlar örtasidagi kovariatsiya diversifikatsiya natijasini belgilaydi. Bank uçun xulosa şuki, jalb qilingan resurslarni köp loyihaga taqsimlaşning özi kifoya emas: ularning umumiy tarmoq va bozor omillariga bağliqligi ham tekşirilişi lozim.

Ross Levine (2005) [10] nazariy va empirik tadqiqotlar asosida moliyaviy rivojlaniş korxonalarning taşqi moliyalaştiriş çeklovlarini yumşatişi mumkinligini umumlaştiradi. Bu qaraş bank investitsiya mexanizmini jalb qilingan summa hamda mablağlarning samarali loyihalarga yetib borişi orqali baholaşga yönaltiradi.

Raghuram G. Rajanning Luigi Zingales bilan olib borgan tadqiqotida taşqi moliyaga köproq ehtiyoj sezadigan sanoat tarmoqlari moliyaviy bozorlari rivojlangan mamlakatlarda tezroq ösişi aniqlangan (Rajan & Zingales, 1998) [15]. Bu natijadan bank investorlarning taklifini korxonalarning haqiqiy moliyaviy ehtiyoji bilan moslaştirişi zarurligi kelib çiqadi; u barça loyihalar uçun bir xil natijani kafolatlamaydi.

Robert C. Merton (1995) [12] moliyaviy innovatsiyalarni institutlarning vazifalari, risklarni boşqariş va nazorat tizimi bilan bağlaydi; xedjirlaş va risk hisobi ahamiyatini ta'kidlaydi. Mazkur yondaşuv bankning yangi raqamli instrumenti yoki emissiya mahsulotini texnologik qulaylik bilan birga riskning kimda qolişi va qanday ölçaniş orqali baholaşga asos beradi.

John H. Dunning (1988) [7] xalqaro işlab çiqarişni mulkka xos ustunliklar, joylaşuv afzalliklari va operatsiyalarni firma içida amalga oşiriş manfaatlari orqali tuşuntiradi. Uning OLI yondaşuvi xorijiy strategik investor tanlovini tahlil qilişga mos keladi. Biroq uşbu model bank obligatsiyalariga portfel talabining bevosita modeli sifatida qöllanmaydi.

Mazkur qaraşlar axborot, likvidlik va diversifikatsiyani uyğun baholaşni asoslaydi. OECD (2018a, 2018b) [13; 14] aralaş moliyalaştirişda qöşimçalikni, ICMA (2025) [8] yaşil emissiyada şaffoflikni ta'kidlaydi. Maqola uşbu yondaşuvlarni UNCTAD tendensiyalari orqali resurs narxi va loyiha tanlaş qarorlariga bağlaydi.

## TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot tavsifiy statistika va sifat tahliliga asoslanadi. *World Investment Report 2025* [17] hisobotining I, III va IV boblaridan 2024-yil kórsatkiçlari, emissiya uçun 2019–2024-yillar qatori hamda raqamli loyihalar uçun 2020–2024-yillardagi jamlangan e'lonlar olindi. Qiyoslaşda uçta ölçov ajratildi: amalga oşgan moliyaviy oqim, e'lon qilingan loyiha qiymati va obligatsiyalar emissiyasi. IMF (2009) [9] metodologiyasida töğridan-töğri investitsiya munosabati ovoz beriş huquqining kamida 10 foiziga egalik bilan bağlanadi. Ayrim özaro aloqador moliyaviy vositaçilar örtasidagi qarz pozitsiyalari uçun alohida tasnif qöllanadi.

Takliflar muammo, instrument, qöllaş şarti va nazorat kórsatkiçi ketma-ketligida tuzildi. Şartli ssenariy bir xil valyuta va muddatdagi instrumentlarni taqqoslaydi; qiymatlar bozor kotirovkalari emas. Banklar böyiça mikroma'lumotlar bazasi mavjud emasligi sababli regressiya baholanmadi. Xulosalar sababiy empirik natija emas, tekşirilişi lozim bölgan taşkiliy takliflardir.

## TAHLIL VA NATIJALAR

2024-yilda global FDI 4 foizga oşib, qariyb 1,51 trln AQŞ dollariga yetgan. Biroq ayrim Yevropa iqtisodiyotlaridagi tranzit moliyaviy oqimlar çiqarilganda taqqoslanadigan oqimlar 11 foizga kamaygan. Xalqaro loyihaviy moliyalaştiriş bitimlari qiymatining 26 foizga qisqarişi infratuzilma uçun resurs safarbar etiş murakkablaşganini kórsatadi (UNCTAD, 2025) [17, 5–6-b.]. Bu raqamlar tijorat banklarining jalb qilgan mablağlari hajmini bevosita ölçamaydi.

1-jadval

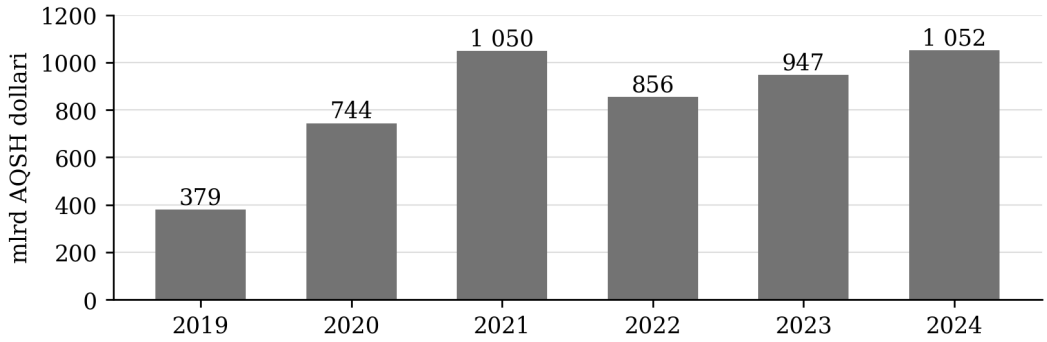
Global investitsiya va barqaror moliya kórsatkiçlari[1]

| Kórsatkiç va davr | Natija | Statistik mazmuni |
|---|---|---|
| Global FDI, 2024 | 1,51 trln dollar; +4% | Amalga oşgan yillik oqim |
| Tranzit oqimlardan tozalangan FDI, 2024 | −11% | Taqqoslanadigan yillik özgariş |
| Xalqaro loyihaviy moliyalaştiriş, 2024 | −26% | E'lon qilingan bitimlar qiymati |
| Barqaror obligatsiyalar emissiyasi, 2024 | 1 052 mlrd dollar | Yangi yillik emissiya |
| Yaşil obligatsiyalar emissiyasi, 2024 | 672 mlrd dollar | Yillik emissiyaning tarkibiy qismi |
| Rivojlanayotgan mamlakatlarda raqamli sohadagi yangi investitsiya (greenfield) loyihalari, 2020–2024 | 531 mlrd dollar | E'lon qilingan jamlangan qiymat |

Loyihalarni saralaşda e'lon qilingan qiymat bilan birga moliyalaştiriş bitimining yakuniy rasmiylaştirilişi ehtimoli va tekşirilgan pul oqimi baholanadi. Buning uçun texnik-iqtisodiy asos, qarzga xizmat kórsatiş imkoniyati va investor talabi özaro muvofiqlaştiriladi.

Raqamli loyihalar böyiça jamlangan qiymatning qariyb 80 foizi rivojlanayotgan önta mamlakatda töplangan (UNCTAD, 2025) [17, 194-b.]. Uşbu konsentratsiya raqamli kanalning özi investitsiyani teng taqsimlamasligini anglatadi. Banklar uçun ma'lumotlar infratuzilmasi, loyiha tayyorgarligi va xalqaro investorga tuşunarli hisobot bir-birini töldiruvçi şartlardir.

Emissiyaning tiklanişi bank uçun avtomatik qulay şaroit yaratmaydi. Bozorga çiqişda investor talab qiladigan muddat, bitim hajmi, kredit sifati va hisobot şartlari örganiladi.




**1-rasm. Jahonda barqaror obligatsiyalar yillik emissiyasi[2]**

1 UNCTAD (2025) [17, 5–6, 129 va 194-b.]. Kórsatkiçlar turli statistik toifalarga mansub; ularni qöşib umumiy moliyalaştiriş hajmi hisoblanmaydi.

2 UNCTAD (2025) [17, 129-b., III.1-rasm] asosida tuzildi. Qator barça emitentlarni qamrab oladi; faqat tijorat banklari emissiyasini emas.

Yaşil obligatsiya bank uçun ekologik mezonlarga mos kredit portfelini moliyalaştiriş kanali bölişi mumkin. Buning uçun maqbul loyihalar mezoni, tuşumlarning alohida hisobini yuritiş va taqsimot hamda ta'sir hisobotlarini tayyorlaş zarur (ICMA, 2025) [8]. Bank emissiyadan oldin yetarli loyiha portfelini şakllantirmasa, jalb qilingan resursning işlatilmay turişi uning xarajatini oşiradi.

Emissiya qarorida ğaznaçilik resurs qiymati va muddatini, risk bölinmasi loyiha sifati va tölov imkoniyatini mustaqil baholaşi taklif etiladi. Taşqi tekşiruv axborot işonçliligini kuçaytirişi mumkin, ammo kredit riskini bartaraf etmaydi va past foizni kafolatlamaydi.

Sindikatsiyalaş riskni bir neça kreditor örtasida taqsimlaşga xizmat qiladi. Yetakçi bank loyiha tayyorlaş, hujjatlar va monitoringni muvofiqlaştiradi. Biroq kreditorlar sonining köpayişi riskni avtomatik kamaytirmaydi: umumiy tarmoq, qarzdor yoki valyutaga bağliqlik saqlanişi mumkin.

Aralaş moliyalaştirişda rivojlaniş instituti kafolati yoki imtiyozli resurs tijorat investori uçun ayrim risklarni kamaytirişga yönaltiriladi. Qöllab-quvvatlaşning miqdori zarur minimum bilan asoslanişi va loyihaning tijorat mablağini qöşimça jalb qilganligi tekşirilişi lozim (OECD, 2018a, 2018b) [13; 14]. Kafolat tölovi, qoplaş şartlari va da'voni körib çiqiş muddati umumiy xarajatga kiritiladi.

2-jadval

Banklarda investitsiya jalb qiliş mexanizmlarini takomillaştiriş[3]

| Mexanizm | Asosiy şart | Nazorat körsatkiçi |
|---|---|---|
| Bank obligatsiyalari | Muddat va valyutani aktivlarga moslaştiriş | Töliq resurs qiymati; yirik investorlar uluşi |
| Yaşil obligatsiyalar | Maqbul loyiha portfeli va tekşiriladigan hisobot | Taqsimlangan tuşum; tasdiqlangan ta'sir |
| Sindikat va kafolat | Risk, javobgarlik va qoplaş şartlarini belgilaş | Bankda qolgan risk; qöşimça xususiy mablağ |
| Raqamli investor platformasi | Tekşirilgan ma'lumot va xavfsiz kiriş | Joylaştiriş muddati; takroriy investorlar |
| Mahalliy valyutadagi resurs | Pul oqimi valyutasi bilan muvofiqlik | Oçiq valyuta pozitsiyasi; xedjirlaş xarajati |

Raqamli platformada audit hisobotlari, emissiya şartlari va monitoring natijalarini versiyalar böyiça saqlaş taklif etiladi. Maxfiy axborotga kiriş vakolatlari ajratilib, özgartirişlar qayd qilinadi. Samaradorlik bitim tayyorlaş muddati, axborot sörovlarining bajarilişi va takroriy investorlar uluşi bilan baholanadi.

Moliyalaştiriş manbalarini taqqoslaşda foiz, emissiya, kafolat, xedjirlaş va likvidlik xarajatlarini bir xil muddat hamda valyutaga keltirib baholaş taklif etiladi. Kapital instrumentlarida aksiyador daromadi talabi, nazorat huquqi va mavjud aksiyadorlar uluşining nisbiy kamayişi ham hisobga olinadi.

Şartli misolda 100 mln dollarlik bir xil muddatli oddiy obligatsiyaning yillik kuponi 7,50 foiz, yilliklaştirilgan emissiya xarajati 0,20 foiz, xedjirlaş 2,00 foiz va likvidlik xarajati 0,30 foiz deb olinsin. Soddalaştirilgan jami qiymat 10,00 foizni taşkil etadi. Muqobil yaşil obligatsiyada kupon 7,20 foiz, emissiya va verifikatsiya xarajatlari 0,35 foiz, qolgan şartlar özgarmasa, jami qiymat 9,85 foiz böladi. Farq 0,15 foiz bandi yoki yiliga 150 ming dollardir.

Agar yaşil instrumentga xos yilliklaştirilgan qöşimça xarajat yana 0,20 foiz bandiga oşsa, jami qiymat 10,05 foizga yetadi. Demak, kupondagi çegirma har doim yakuniy tejamkorlikni bermaydi. Uşbu hisob kuzatilgan bank natijasi emas, xarajat tarkibining qarorga ta'sirini körsatuvçi ssenariydir. Amaliy bitimda aniq tölov sanalari, komissiyalar, soliqlar va derivativ pul oqimlari böyiça diskontlangan hisob talab etiladi.

Likvidlik nazorati qisqa va uzoq davrni birgalikda qamrab oliş kerak. LCR yuqori sifatli likvid aktivlarning 30 kunlik stress holatidagi sof pul çiqimlariga nisbatini, NSFR esa mavjud barqaror moliyalaştirişning talab qilinadigan barqaror moliyalaştirişga nisbatini ifodalaydi. Basel doirasida odatiy şaroitda 100 foizlik mezon qöllanadi; LCR buferi stress davrida işlatilişi mumkin (BCBS, 2013, 2014) [2; 3]. Amaliy tatbiqda tegişli yurisdiksiya qoidalari va bankning içki limitlari hisobga olinadi.

Joriy etiş resurslarni investor, muddat, valyuta va narx böyiça inventarizatsiyalaşdan boşlanadi. Sinov instrumenti natijaga qarab kengaytiriladi; ğaznaçilik, risk, komplayens va içki audit vakolatlari ajratiladi.

## XULOSA VA TAKLIFLAR

FDI, loyiha e'lonlari va obligatsiyalar emissiyasi turli hodisalarni ölçaydi. Şu sababli global körsatkiçlardan banklar jalb qilgan resurslar hajmi töğrisida bevosita xulosa çiqarib bölmaydi.

Birinçidan, resurs jalb qiliş samaradorligini hajm bilan bir qatorda muddat, valyuta va töliq xarajat orqali baholaş taklif etiladi. Ikkinçidan, yaşil obligatsiyalar emissiyasi oldindan şakllantirilgan loyihalar portfeli va tekşiriladigan hisobotga tayanişi kerak. Uçinçidan, sindikatsiya hamda kafolatlar riskning kimda qolişi va qöşimça xususiy mablağ qança safarbar etilganligi bilan baholanişi lozim.

3 Muallif işlanmasi

Törtinçidan, raqamli platformalar samaradorligi bitim tayyorlaş va real joylaştiriş körsatkiçlari bilan ölçanişi zarur. Beşinçidan, xalqaro instrumentlar mahalliy valyuta bozori, xedjirlaş imkoniyatlari va nazorat talablariga moslaştirilişi kerak. Özbekiston banklarida uşbu jarayonni loyiha tayyorgarligi va hisobot sifatini yaxşilaşdan boşlaş maqsadga muvofiq.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RÖYXATI


1. Akerlof G. A. The Market for “Lemons”: Quality Uncertainty and the Market Mechanism // *The Quarterly Journal of Economics*. — 1970. — Vol. 84, No. 3. — P. 488–500. — https://doi.org/10.2307/1879431
2. Basel Committee on Banking Supervision. *Basel III: The Liquidity Coverage Ratio and Liquidity Risk Monitoring Tools*. — Basel: Bank for International Settlements, 2013. — https://www.bis.org/publications/201301-standards-basel-iii-liquidity-coverage-ratio-and-liquidity-risk-monitoring-tools
3. Basel Committee on Banking Supervision. *Basel III: The Net Stable Funding Ratio*. — Basel: Bank for International Settlements, 2014. — https://www.bis.org/publications/201410-standards-basel-iii-net-stable-funding-ratio
4. Bernanke B. S. *Non-Monetary Effects of the Financial Crisis in the Propagation of the Great Depression*. — Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research, 1983. — NBER Working Paper No. 1054. — https://doi.org/10.3386/w1054
5. Diamond D. W. Financial Intermediation and Delegated Monitoring // *The Review of Economic Studies*. — 1984. — Vol. 51, No. 3. — P. 393–414. — https://doi.org/10.2307/2297430
6. Diamond D. W., Dybvig P. H. Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity // *Journal of Political Economy*. — 1983. — Vol. 91, No. 3. — P. 401–419. — https://doi.org/10.1086/261155
7. Dunning J. H. The Eclectic Paradigm of International Production: A Restatement and Some Possible Extensions // *Journal of International Business Studies*. — 1988. — Vol. 19, No. 1. — P. 1–31. — https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8490372
8. International Capital Market Association. *Green Bond Principles: Voluntary Process Guidelines for Issuing Green Bonds*. — Zurich: ICMA, 2025. — https://www.icmagroup.org/assets/documents/Sustainable-finance/2025-updates/Green-Bond-Principles-GBP-June-2025.pdf
9. International Monetary Fund. *Balance of Payments and International Investment Position Manual*. — 6th ed. — Washington, DC: International Monetary Fund, 2009. — https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/bpm6.pdf
10. Levine R. Finance and Growth: Theory and Evidence // *Handbook of Economic Growth* / Ed. by P. Aghion, S. N. Durlauf. — Amsterdam: Elsevier, 2005. — Vol. 1A. — P. 865–934. — https://doi.org/10.1016/S1574-0684(05)01012-9
11. Markowitz H. Portfolio Selection // *The Journal of Finance*. — 1952. — Vol. 7, No. 1. — P. 77–91. — https://doi.org/10.1111/j.1540-6261.1952.tb01525.x
12. Merton R. C. Financial Innovation and the Management and Regulation of Financial Institutions // *Journal of Banking & Finance*. — 1995. — Vol. 19, No. 3–4. — P. 461–481. — https://doi.org/10.1016/0378-4266(94)00133-N
13. OECD. *Making Blended Finance Work for the Sustainable Development Goals*. — Paris: OECD Publishing, 2018a. — 176 p. — https://doi.org/10.1787/9789264288768-en
14. OECD. *OECD DAC Blended Finance Principles: For Unlocking Commercial Finance for the Sustainable Development Goals*. — Paris: OECD Publishing, 2018b. — 12 p. — https://doi.org/10.1787/dc66bd9c-en
15. Rajan R. G., Zingales L. Financial Dependence and Growth // *The American Economic Review*. — 1998. — Vol. 88, No. 3. — P. 559–586. — https://www.jstor.org/stable/116849
16. Stiglitz J. E., Weiss A. Credit Rationing in Markets with Imperfect Information // *The American Economic Review*. — 1981. — Vol. 71, No. 3. — P. 393–410. — https://www.jstor.org/stable/1802787
17. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). *World Investment Report 2025: International Investment in the Digital Economy*. — Geneva: United Nations, 2025. — UNCTAD/WIR/2025. — ISBN 978-92-1-003558-3. — https://unctad.org/system/files/official-document/wir2025_en.pdf




IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

*Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal*

**Ingliz tili muharriri:** Feruz HAKIMOV

**Musahhih:** Zokir ALIBEKOV

**Sahifalovchi va dizayner:** Hasan MAQSUDOV

**2026. № 11/2**

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
**Litsenziya raqami:** №046523. PNFL: 30407832680027

**Manzilimiz:** Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz